

РЕШЕНИЕ

№ 5510

гр. София, 27.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 53 СЪСТАВ, в публично заседание на седми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **КОНСТАНТИН АЛ. КУНЧЕВ**

при участието на секретаря **БИЛЯНА ЕМ. ПЕТРОВА**
като разглежда докладваното от **КОНСТАНТИН АЛ. КУНЧЕВ** Гражданско дело № 20231110113563 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 422, ал. 1, вр. с чл. 124, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК).

Производството е образувано по искова молба, подадена от „УКБ“ АД, ЕИК ***, седалище и адрес на управление: гр. София, пл. „Света Неделя“ № 7, действащо чрез пълномощника си адв. Яна Петева Димитрова – Комитова, съдебен адрес: гр. София, бул. „Г. С. Раковски“ № 147, ет. 5, ап. 15, с която при условията на обективно кумулативно съединяване ищецът е предявил положителни установителни искове по реда на чл. 422, ал. 1, вр. чл. 415, ал. 1, т. 1 ГПК с правно основание чл. 430, ал. 1 и ал. 2 ТЗ, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 121 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД за признаване за установено, че ответницата **М. П. А.**, ЕГН *****, с адрес: гр. София, ж.к. „Младост“, бл. 76, вх. 1, ет. 2, ап. 5 дължи в качеството си на солидарен длъжник по договор за потребителски кредит на ищеца следните суми, както следва:

- **1049,01 лева**, представляваща главница по договор за кредитна карта за бизнес клиенти № 4/05.06.2018 г.; ведно със законна лихва за забава, считано от 26.02.2021 г. до окончателното плащане на сумата,
- **51,05 лева**, представляваща възнаградителна лихва за периода от 17.12.2019 г. до 25.02.2020 г.;
- **161,92 лева**, представляваща лихва върху просрочената главница за периода от 25.02.2020 г. до 25.02.2021 г.,

за които суми е издадена заповед за изпълнение на парично задължение въз основа на документ по чл. 417 ГПК по ч.гр.д. № 12072/ 2021 г. по описа на СРС, 53 състав.

Ищецът твърди, че има сключен договор за кредитна карта за бизнес клиенти № 4/05.06.2018 г. с „Медицински център Иновамед“ ООД, ЕИК 204711984 в качеството си на кредитополучател, **Венцислав Иванов Андонов**, ЕГН *****, в качеството си на солидарен длъжник и ответницата **М. П. А.**, ЕГН *****, в качеството си на солидарен длъжник. Сочи, че по силата на така сключения договор ищецът предоставя на кредитополучателя банков кредит, усвояван чрез кредитна карта с разрешен кредитен лимит до 1000 лева. Поддържа, че срокът на действие на договора съгласно раздел I, чл. 4.4 от същия бил до 31.05.2020 г., но е налице твърдяно неизпълнение от страна на кредитополучателя по отношение на главницата и

възнаградителната лихва за месец декември 2019 г. и месец януари 2020 г., поради което на 25.02.2020 г. банката обявила кредита за предсрочно изискуем съгласно раздел II, чл. 15, т. 1, за което страните по договора били надлежно уведомени. Претендира разноски за държавна такса и адвокатско възнаграждение. Представя писмени доказателства.

В законоустановения едномесечен срок за отговор на искова молба по чл. 131, ал. 1 ГПК ответницата депозира такъв, излагайки съображения за неоснователност на заявените претенции. Ответницата поддържа, че договорът за потребителски кредит е нищожен поради противоречие с императивните разпоредби на ЗПК и ЗЗП. Твърди наличие на неравноправни клаузи в договора. Моли исковите да бъдат отхвърлени. Претендира присъждане на извършените разноски в изпълнителното и исковото производство.

С протоколно определение от 04.10.2023 г. производството по делото е било спряно на основание чл. 229, ал. 1, т. 2 ГПК поради установена в хода смърт в хода на процеса на ответницата **М. П. А.**, починала на 06.09.2023 г., удостоверено с препис-извлечение от акт за смърт. Указано е на ищеца, че в 6-месечен срок следва да посочи нейните правоприемници и техните адреси, при неизпълнението на което задължение делото ще бъде прекратено с нарочно определение. С Определение № 42834 от 29.11.2023 г. на основание чл. 230, ал. 1 ГПК производството по делото е възобновено и на основание чл. 227 ГПК е конституиран в процесуалното качество на ответник синът на починалата **М. П. А. - К. Е. З.**, ЕГН *****, с адрес гр. София, ж.к. „Младост“, бл. 76, вх. 1, ет. 2, ап. 5.

Съдът, след като прецени доводите и доказателствата на страните поотделно и в съвкупност по реда на чл. 12 и чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено от фактическа страна следното:

От приобщената по настоящото дело преписка ч.гр.д. № 12072/ 2021 г. по описа на СРС, 53 състав се установява, че на 26.02.2021 г. ищецът е подал заявление за издаване на заповед за изпълнение на парично задължение въз основа на документ по чл. 417 ГПК в СРС. На 01.04.2021 г. е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 417 ГПК за следните суми: **1049,01 лева**, представляваща главница по договор за кредитна карта за бизнес клиенти № 4/05.06.2018 г.; ведно със законна лихва за забава, считано от 26.02.2021 г. до окончателното плащане на сумата; **51,05 лева**, представляваща възнаградителна лихва за периода от 17.12.2019 г. до 25.02.2020 г.; **161,92 лева**, представляваща лихва върху просрочената главница за периода от 25.02.2020 г. до 25.02.2021 г. и **301,24 лева** разноски по делото, а именно: **25,24 лева** държавна такса и **276 лева** възнаграждение на адвокат.

В законоустановения едномесечен срок по чл. 414, ал. 2 ГПК е подадено възражение, поради което съдът е дал указания на „УКБ“ АД да предяви установителен иск по реда на чл. 422, ал. 1 вр. чл. 415, ал. 1, т. 1 ГПК.

По делото са представени и приети допустими, относими и необходими писмени доказателства.

Съгласно чл. 154, ал. 1 ГПК всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава своите искания и възражения. С изготвения по делото доклад по чл. 146, ал. 1, т. 5 ГПК в тежест на ищеца по предявените иски по **чл. 430, ал. 1 и ал. 2 ТЗ, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 121 ЗЗД** е разпределено да докаже при условията на пълно и главно доказване:

1) възникването и съществуването на валидно облигационно правоотношение по силата на договор за кредитна карта за бизнес клиенти № 4/05.06.2018 г. между „УКБ“ АД като кредитодател и „Медицински център Иновамед“ ООД в качеството на кредитополучател **Венцислав Иванов Андонов** в качеството си на солидарен длъжник и първоначално конституираната ответница **М. П. А.** в качеството си на солидарен длъжник;

2) обстоятелството, че ответницата като оправомощен държател на издадената кредитна карта е усвоила по същата сума, непогасеният остатък от която е равен на претендираната главница и по силата на договора е възникнало задължение да върне на банката предоставената сума и да заплати възнаградителната лихва в претендираните размери;

3) осъществяването на предпоставките за настъпване на предсрочната изискуемост на кредита в пълен размер, както и че банката е уведомила ответницата за упражняване на субективното си преобразуващо право да обяви кредита за предсрочно изискуем преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение.

В тежест на ответницата е разпределено да докаже погасяване на вземанията в случай, че твърди това.

По иска по **чл. 86 ЗЗД** е разпределено в тежест на ищеца да докаже поставянето на ответницата в забава, начален момент на изпадането в забава и размер на обезщетението за забава.

Между страните е безспорно обстоятелството, че на 05.06.2018 г. е сключен договор за кредитна карта за бизнес клиенти № 4/05.06.2018 г. (представен и приет по настоящото дело като писмено доказателство). Кредитът по посочения договор се предоставя под формата на овърдрафт. В § 1, т. 7 от ДР на ЗПК се съдържа легална дефиниция за понятието „овърдрафт“, а именно това е кредитът, при който кредиторът изрично предоставя на потребителя възможност да ползва средства, превишаващи наличността по разплащателната му сметка.

Ответната страна не оспорва сключването на договора. Договорът е сключен между „УКБ“ АД като кредитодател, от една страна и „Медицински център Иновамед“ ООД като кредитополучател, **Венцислав Иванов Андонов и М. П. А.** като солидарни длъжници, от друга страна. По силата на посочения договор кредитодателят се задължава да предоставя на кредитополучателя парична сума, усвоявана чрез кредитна карта с разрешен кредитен лимит до 1000 лева с срок на действие на договора за потребителски кредит до 31.05.2020 г. Открива се на името на клиента картова сметка и се издава кредитна карта на оправомощения държател **М. П. А.** Уговорена е възнаградителна лихва с фиксиран месечен лихвен процент в размер на 1.35%. Видно от заключението по допуснатата и приета съдебно-счетоводно експертиза сумите по кредита са усвоени чрез плащане на ПОС (**989,73 лева**) и теглене на АТМ (**1490,00 лева**) в периода от 07.06.2018 г. до 29.11.2019 г. и са в общ размер **2479,73 лева**.

Видно е от представените по делото като писмено доказателство извлечения от счетоводните записвания на „УКБ“ АД за извършените усвоявания и погашения по кредита, както и заключението по съдебно-счетоводната експертиза, че последното плащане, извършено за погасяване на задълженията по кредита е направено на 26.11.2019 г. При преценка на доказателствения материал, проверен поотделно и в неговата съвкупност, съдът счита, че счетоводството на банката е водено редовно по смисъла на чл. 55 ТЗ, вр. с чл. 182 ГПК, тъй като транзакциите, извършени с кредитната карта са отразявани в реално време на извършената платежна операция, което се потвърждава и от допуснатата съдебно-счетоводна експертиза.

При преценка на писмените доказателства и даденото заключение на вещото лице се стига до извода, че непогасеният остатък от сумата по кредита е в размер от **1261,97 лева**. Посочената сума от **1261,97 лева** непогасено салдо включва **1049,01 лева** - главница; **51,05 лева** - възнаградителна лихва върху редовна главница към 25.02.2020 г.; **161,91 лева** - лихва върху просрочена главница за периода от 25.02.2020 г. до 25.02.2021 г. Сумата на главницата се формира, както следва:

- **989,73 лева** усвоени суми чрез ПОС;
- **1490, 00 лева** усвоени суми чрез теглене на АТМ;
- такси в общ размер **344,32 лева**, а именно:

1. **73,66 лева** такси за теглене в брой;
2. **5,50 лева** такси за справка баланс;
3. **50,00 лева** годишна такса за обслужване;
4. **195,60 лева** такси за администриране на неизплатено в срок задължение;
5. **19,56 лева** такси за превишен кредитен лимит;
- като се **извади** сумата от **1983,30 лева** (със сумата от **1775,04 лева** е погасявана главницата, а със сумата от **208,26 лева** е погасявана възнаградителната лихва), с която до 26.11.2019 г. включително са правени погасителни вноски по договора за банков кредит.

С оглед на последното извършено плащане на 26.11.2019 г. Банката упражнява правото си да обяви кредита за предсрочно изискуем на 25.02.2020 г., за което солидарните длъжници са уведомени чрез връчени по реда на чл. 18, ал. 5 ЗЧСИ от частен съдебен изпълнител покани, което обстоятелство не се оспорва от ответната страна.

При така установената фактическа обстановка съдът приема от правна страна следното:

На основание чл. 7, ал. 3 ГПК съдът е длъжен да следи служебно за неравноправни клаузи в потребителските договори, какъвто е и разглежданият договор по смисъла на специалния Закон за потребителските кредити. С аргумент за по-силното основание съдът следва служебно да следи за противоречие на договорните клаузи в потребителските договори със свръхимперативните правни норми в защита на потребителите и ако установи такова противоречие, да прогласи недействителността на съответната договорна клауза.

Понятието за „потребител“ е дефинирано, на първо място, в наднационалното право на ЕС в Директива 93/13/ЕИО на Съвета и по смисъла на чл. 2, буква „а“ от същата потребител означава всяко физическо лице, което в качеството си на страна по договорите, предмет на посочената директива, участва поради интереси, които са извън рамките на неговата търговска или професионална дейност. Цитираната дефиниция е транспонирана в § 13, т. 1 от ДР на Закона за защита на потребителите, както и в специалната спрямо него разпоредба на чл. 9, ал. 3 ЗПК. Безспорно както първоначалната ответница, така и конституируваният ѝ наследник вследствие приемството в процеса по чл. 227, ал. 1 ГПК притежават качеството на потребители.

За уважаване на искова претенция по **чл. 422 ГПК, вр. чл. 415, ал. 1, т. 1 ГПК чл. 430, ал. 1 и 2 ТЗ, вр. чл. 9 ЗПК** при твърдяна настъпила предсрочна изискуемост е необходимо кредиторът съобразно разясненията, дадени в т. 18 от Тълкувателно решение № 4 от 18.06.2014 г. на ОСГТК на ВКС по тълк. дело № 4/2013 г., изрично да заяви, че упражнява правото си да обяви кредита за предсрочно изискуем. По смисъла на цитираната задължителна съдебна практика уведомяването следва да бъде направено преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение. В случая ищецът предоставя доказателства за връчване на волеизявлението за предсрочна изискуемост на солидарните длъжници чрез връчена по реда на чл. 18, ал. 5 ЗЧСИ от частен съдебен изпълнител покана. На това основание съдът счита, че ищецът законосъобразно е упражнил материалното си субективно потестативно право да обяви кредита за предсрочно изискуем чрез едностранно адресирано волеизявление до солидарните длъжници. Преобразуващият ефект на волеизявлението довежда до възможност за удовлетворяване на кредитора преди настъпване на падежа на главницата, както и до погасяване на облигационното отношение между банката и кредитополучателя.

Въпреки това на база гореизложеното по чл. 7, ал. 3 ГПК съдът следва да извърши служебна проверка за съответствието на клаузите на договора за потребителски кредит с императивните разпоредби за защита на потребителите в светлината на Директива 2008/48/ЕО на ЕП и Съвета и Директива 93/13/ЕИО на Съвета.

В тази връзка чл. 10, ал. 1 ЗПК въвежда императивното изискване договорът за потребителски кредит да се сключва в писмена форма, като всички елементи на договора следва да бъдат с еднакъв по вид, формат и размер шрифт – не по-малък от 12 пункта. Посоченото изискване се прилага и по отношение на общите условия към договора и всички останали приложения към него, тъй като те представляват неразделна част от същия и съдържат съществена за потребителите информация. Неспазването на това изискване води до недействителност на договора по чл. 22 ЗПК.

По делото е представен като писмено доказателство текстът на Договор № 4/05.06.2018 г. за кредитна карта за бизнес клиенти, поради което следва да се прецени съответствието на шрифта му с императивната разпоредба на чл. 10, ал. 1 ЗПК. За установяване на това обстоятелство не е задължително да бъде назначавана техническа експертиза, тъй като не е налице необходимост от специални знания от областта на науката по смисъла на чл. 195 ГПК – в този смисъл Определение № 50706 от 4.10.2022 г. на ВКС по гр. д. № 851/2022 г., IV г. о., ГК, докладчик съдията Владимир Йорданов. Несъответствието може да бъде установено с просто око при визуална съпоставка, както и с лекота от инструментариума, с който борави всеки магистрат при работата си, което дава възможност за формиране на извод в нужната посока – в този смисъл Определение № 418 от 5.07.2022 г. на ВКС по т. д. № 550/2022 г., II т. о., ТК, докладчик съдията Иванка Ангелова.

Съдът счита, че е налице видимо несъответствие на шрифта на договора с императивните изисквания, като текстът е трудно четим, а за да може потребителят да разбере текста на договора, той трябва да има възможност да го прочете без особени затруднения. Използването на подобен твърде дребен шрифт би могло да породи опасността важна информация да бъде прикрита и пропусната от потребителя към момента на сключване на договора и по време на неговото изпълнение – в този смисъл Определение на Съда на ЕС от 14.04.2020 г. по дело C-535/2020 г. В разглежданата хипотеза използването на шрифт доста под 12 пункта е в състояние да затрудни потребителя в разбирането на същественото съдържание на договора. Макар поначало разпоредбата на чл. 10, ал. 1 ЗПК да не бива да се формализира, като се приеме, че винаги щом шрифтът е по-малък от 12 пункта, то договорът е недействителен, то в разглежданата хипотеза следва да се приеме, че с оглед на цялостния стил на текста, дребния му шрифт и кегела потребителят не може да се ориентира в съдържанието на договора, без да бъде прекомерно затрудняван. Не е съобразено и императивното изискване отделните елементи на договора да са с еднакъв шрифт с оглед на видимата разлика между шрифта на договора и ОУ към него.

С оглед на горепосоченото съдът счита, че неспазването на императивната разпоредба на чл. 10, ал. 1 ЗПК води до недействителност на договора за потребителски кредит на самостоятелно основание по чл. 22 ЗПК.

На следващо място, императивната разпоредба на чл. 12 ЗПК въвежда задължителни изисквания към съдържанието на договора за потребителски кредит, предоставян под формата на овърдрафт, които имплементират директивата в основната ѝ част и предвиждат пълна хармонизация на националното законодателство с вторичното право на ЕС в тази му част.

В тази връзка чл. 12, ал. 1, т. 9 ЗПК предвижда като част от задължителното съдържание на договора посочването на ГПР, изчислен към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 към ЗПК начин. Годишният процент на разходите е легално дефиниран в чл. 19, ал. 1 ЗПК, съгласно който ГПР изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

Понятието за общ разход по кредита за потребителя е дефинирано в чл. 3, буква

„ж“ от Директива 2008/48/ЕО и в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК и разходи, а именно съгласно чл. 3 от Директивата, буква ж) „общи разходи по кредита за потребителя“ означава всички разходи, включително лихва, комисиони, такси и всякакви други видове разходи, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит и които са известни на кредитора, с изключение на нотариалните разходи; разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, по-специално застрахователни премии, също се включват, ако в допълнение към това сключването на договор за услугата е задължително условие за получаване на кредита или получаването му при предлаганите условия.

Съгласно Решение на СЕС по дело C-686/ 2019 г. в понятието "общи разходи по кредита за потребителя" се обозначават всички разходи, които потребителят е длъжен да заплати по договора за кредит и които са известни на кредитора, включително комисионите, които кредитополучателят е длъжен да заплати на кредитора.

Чл. 19, ал. 4 ЗПК съдържа максималния допустим размер на ГПР, който не може да надвишава пет пъти размера на законната лихва за забава по чл. 86, ал. 2 ЗЗД, вр. с ПМС № 426 от 18.12.2014 г. за определяне на законна лихва за забава по просрочени задължения – основен лихвен процент на БНБ за полугодие плюс 10 процентни пункта (съответно от 1 януари и от 1 юли). Дневният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е равен на $1/360$ част от годишния размер.

Националният съд следва да гарантира полезното действие на защитата на потребителите, търсена с Директива 2008/48/ЕО, така отредената му от правото на Съюза роля в тази област включва възможността да се произнесе по въпроса дали са спазени посочените изисквания, но включва и задължението му да разгледа служебно този въпрос, стига да разполага с необходимите за тази цел данни от фактическа и правна страна – в този смисъл Решение на Съда на ЕС от 21 април 2016 г. по дело C-377/14. Следователно съдът следва служебно да прецени дали размерът на ГПР е изчислен, включително дали е изчислен правилно съобразно единната математическа формула – приложение № 1 към ЗПК и Директива 2008/48/ЕО.

В разглеждания договор ГПР не е изрично посочен, налице е единствено посочване на фиксиран лихвен процент и изброяване на такси, платими при определени обстоятелства от потребителя, като техният размер не е изрично посочен в съответните договорни клаузи, които ги уреждат. Поради изричното непосочване на процент или суми следва да се приеме, че разходите са посочени единствено в диапазон. Поради това е налице противоречие с член 19, параграф 1 от Директива 2008/48/ЕО във връзка с част I от приложение I към, а именно от нея следва, че ГПР се изчислява по математическата формула, която се съдържа в цитираното приложение и трябва да отразява с точност до един знак след десетичната запетая всички бъдещи или съществуващи ангажименти, договорени между кредитора и потребителя. В допълнение член 19, параграф 5, втора алинея посочва, че ГПР трябва да се изчислява по еднообразен начин – в този смисъл Решение на СЕС от 19.09.2019 г. по дело C-290/19.

Кредиторът има задължение да посочи по ясен и разбираем за потребителя начин всички разходи, включени в ГПР, за да може длъжникът да направи преценка преди сключване на договора. Неправилното посочване на ГПР може да бъде разгледано и в още един аспект съгласно практиката на СЕС, а именно нелоялна търговска практика от страна на кредитните институции. Съгласно Решение на Съда от 15 март 2012 г. по дело C - 453/10 търговска практика, състояща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния ГПР, трябва да се окачестви като "заблуждаваща" по смисъла на европейското законодателство относно нелоялните търговски практики, доколкото тя подтиква или е възможно да подтикне потребителя да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел.

Целта на изискването за посочване на ГПР в договора е потребителят да разбере какво е реалното оскъпяване на кредита и да може да съпостави наличните пазарни

предложения и да упражни избора си съответно на индивидуалния си интерес, т.е. това да служи за съпоставка на кредитните продукти и да ориентира икономическия избор на потребителя. На следващо място, друга цел на уредбата на ГПР е чрез императивни норми да се уеднакви по еднозначен начин изчисляването и посочването на ГПР на кредита.

Освен това императивните разпоредби, уреждащи ГПР, следва да се тълкуват в светлината на Съображения 19 и 20 от Директивата, а именно:

„(19) За да се даде възможност на потребителите да взимат своите решения при пълно знание за фактите, те следва да получават адекватна информация относно условията и стойността на кредита и относно техните задължения, преди да бъде сключен договорът за кредит, която те могат да вземат със себе си и да обмислят. С оглед осигуряване на възможно най-пълна прозрачност и сравнимост на предложенията за сключване на договор, тази информация следва да включва по-специално годишния процент на разходите (ГПР), приложим за кредита и определян по еднакъв начин навсякъде в Европейския съюз.

(20) Общите разходи по кредита за потребителя следва да включва всички разходи, включително лихва, комисиони, такси, заплащане за кредитни посредници и всякакви други видове разходи, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит, с изключение на нотариални разходи.“

Осигуряването на предварителна информация за общия разход по кредита под формата на процент, изчислен съгласно единна математическа формула, е от основно значение за потребителя. Това е така, защото от една страна потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо кредитора, както от гледна точка на способността му да преговаря, така и от степента му на информираност. Това го принуждава да приеме условия, установени предварително от кредитора, без да може да повлиява на съдържанието им (в този смисъл Решения на СЕС по дела C-377/14, C-32/14, C-34/13 и C-226/12).

Съгласно Определение от 16.11.10 г. по дело C – 76/10 се предвижда, че Директива 87/102 за потребителския кредит, изменена с Директива 98/7/ЕО /сега Директива 2008/48/ЕО/ трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националния съд служебно да прилага разпоредбите, които транспонират във вътрешното право чл.4 от последната директива и предвиждат, че непосочване на ГПР в договор за потребителски кредит, предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноси. ГПР е уреден свръхповелителни норми на закона – чл. 19 от Директива 2008/48/ЕО и чл. 19 ЗПК, поради което съдът следи служебно за нейното спазване. В този смисъл Решение на СЕС от 04.10.2007 г. по дело C-429/05, с което се постановява, че на защитата на потребителите, предвидена в Директивата за потребителския кредит, следва да се приравни на въпрос от обществен ред, тъй като националният съд е длъжен служебно да преценява да ли са спазени специалните изисквания.

Неспазването на императивните изисквания на ЗПК и Директива 2008/48/ЕО при посочването на неверен ГПР засяга два от същественията принципа, на които се гради правото на ЕС – лоялна конкуренция и защитата на потребителите, поради което това нарушение е съществено и настоящият съдебен състав счита, че договорът за потребителски кредит е изцяло недействителен на самостоятелно основание по чл. 22 ЗПК.

В допълнение следва да се посочи, че съдът следва да следи служебно за спазването чл. 10а и чл. 33 ЗПК поради свръхимперативния им характер в защита на потребителите в светлината на Директива 93/13/ЕИО. На основание чл. 24 ЗПК за договора за потребителски кредит се прилагат и разпоредбите на чл. 143 - 148 от Закона за защита на потребителите. Съгласно чл. 143, ал. 1 ЗЗП неправомерна клауза е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на

търговеца или доставчика и потребителя. Именно такава е уговорката в чл. 3.2 от договора, уреждаща такса за администриране на неизплатено в срок задължение, тъй като предвижда допълнителни такси при неизпълнение на главно или акцесорно задължение, поради което се създава обоснована вероятност такава клауза да има за цел заобикаляне на императивните разпоредби на чл. 10а, чл. 19, чл. 22 и чл. 33 ЗПК, а всяка клауза, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна по смисъла на чл. 21, ал. 1 ЗПК.

При съобразяване характера на правоотношението и вида на клаузата, съдът приема, че съществува значителен риск за увреждане правата на потребителя с тях, поради което с оглед осигуряване ефективната защита следва посочената клауза от договора да се счита за нищожна и на това основание поради неравноправния ѝ характер – в този смисъл Определение на СЕС от 17 януари 2023 г. по дело C-379/21.

За пълнота следва да се посочи, че макар договорът за потребителски кредит е подписан от кредитополучателя и е спазено императивното изискване на чл. 11, ал. 2 ЗПК всички страници от общите условия да бъдат подписани от потребителя, то не са представени доказателства от ищеца за предоставяне на кредитополучателя на предварителна информация във формата на стандартизиран европейски формуляр, който е част от приложенията към Директива 2008/48/ЕО. По този начин се нарушава чл. 5, ал. 1 ЗПК и правото на потребителя съгласно цитираното Съображение 19 от посочената Директива да взема своите решения при пълно знание за фактите, чрез получаване на адекватна информация относно условията и стойността на кредита и относно задълженията, преди да бъде сключен договорът за кредит, която те може да вземе със себе си и да обмисли. С оглед осигуряване на възможно най-пълна прозрачност и сравнимост на предложенията за сключване на договор, тази информация следва да включва по-специално годишния процент на разходите, приложим за кредита и определян по еднакъв начин навсякъде в Общността.

Поради гореизложеното съдът сключения договор за потребителски кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК поради противоречие с императивните разпоредби на чл. 10, ал. 1 и чл. 12, ал. 1, т. 9 ЗПК, от което следва, че на основание чл. 23 ЗПК длъжникът следва да върне само чистата стойност на ползваната сума (главницата), без да се отчитат начислените въз основа на договора лихви, такси и премии.

При тълкуване на разпоредбите на ЗПК следва да се отчитат изискванията на Директива 2008/48/ЕО държавите-членки да установяват санкции, които са пропорционални, ефективни и възпиращи, както и да се възстанови съществуващото неравновесие между страните. Тъй като съгласно чл. 23 ЗПК при недействителност на договора за потребителски кредит на връщане подлежи само чистата стойност на кредита, то настоящият съдебен състав споделя изразеното в практиката виждане, че в разглежданата хипотеза се касае за **особен вид частична недействителност**, а не за нищожност, поради което приложение не следва да намери двустранната реституция по чл. 34 ЗЗД - в този смисъл Решение № 50174/26.10.2022 по дело № 3855/2021 г. на ВКС IV г.о.

Следва да се има предвид, че ЗПК е специален закон спрямо ЗЗД и ако се приеме, че установяването на дължимостта на чистата сума по получения кредит и осъждането на потребителя за нейното връщане следва да се извърши в отделно производство, по предявен иск с правно основание чл. 55 ЗЗД, то ще се стигне до неоснователно обогатяване за потребителя, предвид изискуемостта на вземането по недействителен договор, в частност при нищожен договор за потребителски кредит и позоваване от страна на потребителя на изтекла погасителна давност. Това би противоречало на принципа за недопускане на неоснователно обогатяване, в какъвто смисъл е и въвеждането на разпоредбата на чл. 23 ЗПК в специалния ЗПК - в този смисъл - Решение № 50174 от 26.10.2022 г. по гр. д. № 3855/2021 г. на ВКС, IV г. о., и решение № 3432 от 28.11.2022 г. на СГС по в. гр. д. № 3194/2022 г., Решение № 262416

от 06.04.2021 г. на СГС по в. гр. д. № 11890/2019 г., Решение № 262316 от 06.04.2021 г. на СГС по в. гр. д. № 1799/2020 г.).

Поради тези съображения подобно на частичната недействителност по чл. 26, ал. 4 ЗЗД договорът за потребителски кредит ще бъде недействителен само в частта си относно уговорените лихви и такси, но не и в частта за главницата, която продължава да се дължи на **договорно основание**, а не на извъндоговорно такова.

Следва да се има предвид, че посочената санкция обхваща както възнаградителната лихва, така и лихвата за забава (мораторната), тъй като ЗПК в посочената хипотеза не прави разграничение между двата вида лихви. Съгласно императивната разпоредба на чл. 23 ЗПК не се дължат двата вида лихви, както и такси – в този смисъл Решение на СЕС от 27 март 2014 г. по дело C-565/12.

От представените по делото писмени доказателства, както и от допуснатата съдебно-счетоводна експертиза се установи, че общият размер на главницата е в размер от **2824,05 лева**, като **в тази сума се включват и всички начислени такси** в общ размер **344,32 лева**. От проверения по делото доказателствен материал поотделно и в неговата съвкупност съдът счита за доказано обстоятелството, че до 26.11.2019 г. са извършвани погасителни плащания по главницата и възнаградителната лихва, които са в общ размер **1983,30 лева** (съответно **1775,04 лева** за погасяване на главницата и **208,26 лева** за погасяване на възнаградителната лихва). Безспорно установено е от представените доказателства, а и не се оспорва от страните, че след издаването на заповедта за изпълнение **не са извършвани** повече погасителни плащания.

Като се **извадят погасителните плащания в размер от 1775,04 лева, погасяващи главницата**, извършвани до 26.11.2019 г., то непогасеният остатък от главницата е в размер на **1049,01 лева**. Следва обаче от посочената сума на основание прогласената недействителност на договора за потребителски кредит **да се извадят начислените от Банката такси в горепосочения размер**, тъй като съгласно чл. 23 ЗПК на връщане подлежи само чистата стойност на кредита, без в това да се включват както лихвите, така и таксите.

В тази връзка след приспадане на извършените до 26.11.2019 г. плащания за главницата в общ размер **1775,04 лева** на основание извършено от съда служебно прихващане на изпълнение по чл. 76 ЗЗД и начислените такси в общ размер **344,32 лева** размерът на чистата главница е **704,69 лева** – в този смисъл Решение на СЕС от 30.06.2022 г. по дело C-170/21.

Заклучението на вещото лице съдът приема за меродавно като компетентно и обосновано, като същото не е оспорено от страните в преклузивния срок по чл. 200, ал. 3, изр. последно ГПК, докато трае изслушването му в открито съдебно заседание.

В тази връзка макар и възражението на ответника за неравноправност на клаузи, даващи право на Банката едностранно да изменя лихвения процент да е неоснователно, тъй като от представените писмени доказателства по делото и извършената експертиза да е установено, че лихвеният процент е фиксиран и не е изменян през време на действието на договора (1.35 % месечно и 16.20% годишно), то същата не се дължи поради изложените съображения за особената частична недействителност по чл. 23 ЗПК.

На същото основание искът по **чл. 86, ал. 1 ЗЗД** следва да бъде отхвърлен като неоснователен, тъй като специалната норма на закона предвижда частична действителност и освобождаване на задълженията за лихва. В допълнение така предявеният размер би надвишил и императивния максимум на размера на законна лихва за забава по ПМС № 426 от 18.12.2014 г., което би било самостоятелно основание за отхвърляне на иска.

Не така стои въпросът относно претендираната лихва за забава след датата на подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК по обективно кумулативно съединените искове по **чл. 430, ал. 1 и ал. 2**

ТЗ, вр. с чл. 9 ЗПК, вр. с чл. 121 ЗЗД. Макар договорът да е недействителен в частта за лихвите и да няма падеж, в този случай забавата по българското право настъпва от поканата по смисъла на чл. 84, ал. 2 ЗЗД, която е имплицитно съдържаща се в заявлението за издаване на заповед за изпълнение. Противното схващане, че лихва за забава не се дължи и от датата на подаване на заявлението отива твърде далеч в защита на потребителя и създава ново неравновесие. Същата следва да бъде дължима, за да се стимулира длъжникът да изпълни задължението за заплащане на главницата.

Относно разноските: ищецът е направил искане за присъждане на разноски в общ размер **426 лева**, включващи **25,24 лева** държавна такса в заповедното производство, **124,76 лева** доплатена държавна такса в исковото производство и **276 лева** адвокатско възнаграждение. Освен това заплатен е и депозит на вещо лице в общ размер **300 лева** (съответно **200 лева**, заплатени от „УКБ“ АД и **100 лева**, заплатени от първоначално конституираната ответница **М. П. А.**). С оглед на изхода на спора ответникът следва да заплати на ищеца на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **449,76 лева** – разноски в заповедното и исковото производство. От своя страна, ищецът следва да заплати на ответника сумата от **276,24 лева** – разноски в заповедното и исковото производство.

Водим от горното съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО основание чл. 422 ГПК, вр. чл. 415, ал. 1, т. 1 ГПК, вр. чл. 430, ал. 1 и ал. 2 ТЗ, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 121 ЗЗД, че **К. Е. З., ЕГН *******, с адрес гр. София, ж.к. „Младост“, бл. 76, вх. 1, ет. 2, ап. 5 дължи на „УКБ“ АД, ЕИК ***, седалище и адрес на управление: гр. София, пл. „Света Неделя“ № 7 сумата от **706,69 лева**, непогасена главница по договор № 4/05.06.2018 г., ведно със законна лихва за забава, считано от 26.02.2021 г. до окончателното плащане на сумата, като **ОТХВЪРЛЯ** предявения иск за горницата до пълния предявен размер на главницата от **1049,01 лева**, както и за сумата от **51,05 лева**, представляваща възнаградителна лихва за периода от 17.12.2019 г. до 25.02.2020 г.;

ОТХВЪРЛЯ предявения иск по чл. 422 ГПК, вр. чл. 415, ал. 1, т. 1 ГПК, вр. чл. 86 ЗЗД за установяване съществуването на вземане в размер на **161,92 лева**, представляваща лихва върху просрочената главница за периода от 25.02.2020 г. до 25.02.2021 г.

ОСЪЖДА К. Е. З., ЕГН *****, с адрес гр. София, ж.к. „Младост“, бл. 76, вх. 1, ет. 2, ап. 5 на основание чл. 78, ал. 1 ГПК да заплати на **УКБ“ АД, ЕИК *****, седалище и адрес на управление: гр. София, пл. „Света Неделя“ № 7 сумата от **449,76 лева** – разноски в заповедното и исковото производство.

ОСЪЖДА „УКБ“ АД, ЕИК ***, седалище и адрес на управление: гр. София, пл. „Света Неделя“ № 7 на основание чл. 78, ал. 3 ГПК да заплати на **К. Е. З., ЕГН *******, с адрес гр. София, ж.к. „Младост“, бл. 76, вх. 1, ет. 2, ап. 5 сумата от **276,24 лева** – разноски в заповедното и исковото производство.

Решението подлежи на обжалване пред **Софийски градски съд** в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при **Софийски районен съд**: _____